

льшенні продуктивності праці і підвищить ефективність підприємств будівельної галузі.

1.Каракоз И.И., Самборский В.И. Теория экономического анализа. – К.: Вища шк., 1989. – 254 с.

2.Одаренко Т.Е. Про особливості формування тарифної системи оплати робітників будівельних підприємств // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2007. – Т.5., №233. – С.1300-1307.

3.Линевиц А.В., Дагдаверян О.А. Эффективная система оплаты труда работников сельскохозяйственных предприятий // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 1998. – №3. – С.18-21.

4.Одаренко Т.Е. Особенности внедрения гибкой системы дополнительных социальных льгот на строительных предприятиях // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.83. – К.: Техніка, 2007. – С.63-65.

Отримано 21.10.2009

УДК 330.341.1

В.Ю.СВІТЛИЧНА, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ТЕХНІЧНОГО АУДИТУ В ПРОЦЕСІ ЕКСПЕРТИЗИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Досліджуються питання інноваційної діяльності підприємств України. Аналізуються різні визначення категорії «інновація». Обґрунтовується необхідність застосування процедури експертизи інноваційних проєктів. Вивчаються особливості аудиту оцінки потенціалу інноваційного проєкту.

Исследуются вопросы инновационной деятельности предприятий Украины. Анализируются различные определения категории «инновация». Обосновывается необходимость применения процедуры экспертизы инновационных проектов. Изучаются особенности аудита оценки потенциала инновационного проекта.

Questions of innovative activity of the enterprises of Ukraine are investigated. Various definitions of a category «innovation» are analyzed. Necessity of application of procedure of examination of innovative projects is proved. Features of audit of an estimation of potential of the innovative project are studied.

Ключові слова: інноваційний розвиток, експертиза, аудит, потенціал.

Функціонування економіки провідних країн світу в ХХІ ст. ґрунтується на засадах інноваційного механізму розвитку, в рамках якого формуються і реалізуються інновації.

Створення, запровадження та поширення новітніх продуктів, послуг, технологічних процесів виступає вагомим чинником зростання обсягу виробництва, зайнятості, зростання зовнішньоторговельного обороту держави. Саме інноваційні засади функціонування містять в собі резерви економії матеріальних витрат, поліпшення якості продукції (робіт, послуг), зростання продуктивності праці та підвищення ефекти-

ності організації виробництва. А це, у свою чергу, визначає конкурентоздатність продукції (робіт, послуг) підприємства на ринку та подолання кризової ситуації розвитку.

Теоретичні та методологічні проблеми інноваційного розвитку підприємств різних галузей економіки знайшли своє відображення у роботах таких дослідників, як: В.Аньшина, С.Іл'єнкова, В.Колодяжний, Д.Кокурін, А.Кутейніков, В.Назаров, Б.Твісс, Р.Фатхутдінов, А.Федотовський, М.Хучек [2, 3, 5-7, 9, 10, 12-14] та ін.

Разом з тим, залишається ще багато питань з теоретичних і методичних засад здійснення експертизи інноваційних проектів, а також застосування в даному процесі аудиту.

Дослідники теорії інноваційних процесів з різних точок зору підходять і до визначення самої категорії «інновації» (табл.1).

Таблиця 1– Тракткування категорії «інновації» у літературних джерелах

Зміст	Джерело
1. Інновація (лат. innovatio) – 1) введення чогось нового, модернізація, реформа; 2) внесення коштів у нову технологію, нові форми організації та управління, які охоплюють не лише окремі підприємства, а їхню сукупність, галузь	Українсько-російський глумачний словник [11]
2. Інновація (анг. innovation – нововведення, нововведення від лат. innovatio – відновлення) – 1) вкладення засобів в економіку, що забезпечує зміну поколінь техніки і технології; 2) нова техніка, технологія, що є результатом досягнень НТП; 3) вироблення, синтезування нових ідей, створення нових теорій і моделей, перетворення їх у життя; політичні програми, що мають, як правило, індивідуальний, неповторний характер	Краткий словарь современных понятий и терминов [8]
3. Інновація – це сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що приводять до появи на ринку нових і поліпшених промислових процесів і устаткування	Твісс Б. [10]
4. Інновація – це такий техніко-економічний цикл, в якому використання результатів сфери досліджень і розробок безпосередньо викликає технічні і економічні зміни, що впливають на діяльність цієї сфери	Іл'єнкова С. [3]
5. Інновація – кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав втілення у виді нового чи удосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового чи удосконаленого технологічного процесу, який використано в практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг	Міжнародні стандарти статистики науки, техніки й інновацій [3]
6. Інновація – це перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, що втілюється в нових продуктах і технологіях	Хучек М. [14]

Також важливим є розуміння сутності категорій «інноваційна діяльність» та «інноваційна політика». Інноваційна діяльність – процес, спрямований на реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий чи удосконалений продукт, який реалізується на ринку, у новий чи удосконалений технологічний процес, який використовується у практичній діяльності, а

також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження і розробки. Інноваційна діяльність охоплює створення і впровадження нової продукції, нових технологічних процесів і форм організації виробництва, нового ринку та нових процесів управління і рішення соціально-економічних задач і фінансових інструментів і організаційних структур, які їм відповідають [6].

Інноваційна політика є сукупністю науково-технічних, виробничих, управлінських, фінансово-збутових та інших заходів, що пов'язані із просуванням нової чи поліпшеної продукції на ринку [9].

Як зазначено в Постанові Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації», в нашій державі «...ще не створено національну інноваційну систему. Інноваційна діяльність характеризується структурною деформованістю, інституційною неповнотою, неузгодженістю та незбалансованістю технологічних, економічних і соціально-ціннісних аспектів». Також у даній постанові зазначено, що інноваційні процеси в Україні не набули достатніх масштабів і не стали суттєвим фактором зростання ВВП. Науково-технічний потенціал України практично виключений з економічного процесу держави. Наукоємність промислового виробництва України не перевищує 0,3%, що на порядок менше світового рівня, знижується частка високотехнологічної продукції у структурі ВВП. А проголошений перехід української економіки до інноваційної моделі розвитку не забезпечується створенням єдиної системи за наявності всіх її інституційних, організаційних і нормативно-правових складових [1].

З метою подолання негативних тенденцій розвитку інноваційної політики в нашій державі розроблено комплекс першочергових заходів, спрямованих на усунення системних недоліків реалізації інноваційної системи України. Такими виступають:

- 1) розвиток науково-технічного потенціалу та формування інноваційної інфраструктури;
- 2) стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання;
- 3) фінансова підтримка інноваційної діяльності;
- 4) розвиток ринку наукоємної продукції та послуг;
- 5) розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення формування та реалізації державної інноваційної політики шляхом:
 - 5.1) удосконалення державної статистики у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності із застосуванням сучасних європейських індикаторів інноваційної активності;
 - 5.2) розвитку системи науково-технічної та патентно-ліцензійної

інформації з максимальним використанням можливостей мережі Інтернет;

б) забезпечення підвищення якості та комплексності прогнозно-аналітичних досліджень науково-технічного розвитку економіки та забезпечити їх проведення на постійній основі [1].

Саме для оцінки якості інноваційних проектів може використовуватися експертиза. Найбільш детально та ґрунтовно сутність, порядок проведення та специфіку експертизи інноваційних проектів викладено у [2, 3]. Основні характеристики експертизи перелічимо в табл.2.

Таблиця 2 – Сутність, завдання та основні прийоми експертизи інноваційних проектів

Характеристика	Сутність
Завдання експертизи	оцінка наукового і технічного рівня проекту, можливостей його виконання й ефективності. На підставі експертизи приймаються рішення про доцільність і обсяг фінансування
Методи експертизи	описовий, порівняння положень «до» і «після» та порівняльна експертиза
Принципи проведення експертизи	- наявність незалежної групи дослідників, що виступають арбітрами в спірних ситуаціях за результатами експертизи; - здійснення попереднього прогнозування і планування витрат на середньострокову перспективу, щоб мати можливість визначити передбачувану ефективність і час для контролю; - погодження методів контролю з перспективами розвитку системи керівництва науково-технічною політикою на державному рівні
Зміст експертизи	складається з кількісної та якісної оцінки проектів. При прийнятті рішень враховуються оцінки, які дані учасниками експертної групи. Експертна оцінка дається на основі аналізу наукового змісту проекту і наукового потенціалу автора (чи авторського колективу). Формалізація результатів експертизи здійснюється на рейтинговій основі

Експертиза повинна забезпечити вибір якісного інноваційного проекту. Саме на цьому шляху, з метою об'єктивної оцінки потенціалу інновації, і застосовуються прийоми та засоби технологічного аудиту.

Технологічний аудит представляє собою операцію об'єктивної оцінки потенціалу інновації як об'єкта комерціалізації [4, 5].

Дослідники питань технологічного аудиту [4, 5] зазначають, що оцінку потенціалу інновації можуть провести як самі автори, так і автори із залученням сторонніх експертів. Проведення аудиту авторами інновації має як істотні позитивні сторони, так і не менш істотні негативні (табл.3).

Основними напрямками робіт технологічного аудиту виступають:

1. Підтвердження авторства: з'ясування питань, хто фінансував розробку та хто виступав її автором.

2. Проведення патентного пошуку: здійснення пошуку аналогічних винаходів та пошуку аналогічних рішень того ж завдання, яке вирішує дана інновація.

3. Перевірка технічної здійсненності та працездатності продукту (технології) в реальних умовах.

4. Оцінка ринкових переваг інновації.

5. Оцінка ринкових перспектив.

6. Здійснення оцінки можливості практичної реалізації інновації.

Таблиця 3 – Переваги та недоліки здійснення технологічного аудиту авторами інновації

Варіант здійснення	Переваги	Недоліки
Здійснення технологічного аудиту авторами інновації	Глибоке і всебічне знання даної інновації (винаходу), широкі знання у даній галузі	Складність адекватної об'єктивної оцінки власної ідеї та порівняння її з аналогами. Імовірність переоцінювання авторами своїх можливостей із комерціалізації інновації. Можливість негрунтовної оцінки вартості інновації
Здійснення технологічного аудиту сторонніми експертами	Можливість об'єктивної оцінки, незалежного порівняння із аналогами, пошуку різних варіантів практичного застосування, оцінки вартості комерціалізації та ринкових перспектив	Експерти можуть досконально не знати запропонований винахід

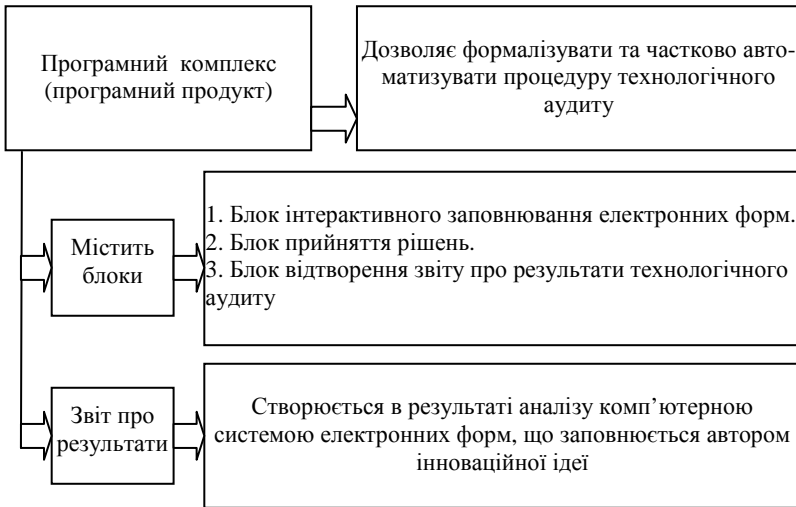
Для всіх даних напрямів роботи аудитором збирається, систематизується та аналізується інформація. Зміст цієї інформації може змінюватися залежно від ступеня готовності інновації, ситуації на ринку та умов зовнішнього соціально-економічного середовища. Підсумком здійснення технологічного аудиту виступає розробка рекомендацій і складання аудиторського звіту.

Складну та специфічну роботу з оцінювання комерційної цінності продукту інтелектуальної власності, його перспективності, конкурентоспроможності може значно спростити автоматизація даного процесу, тобто створення програмного комплексу (програмного продукту), що дозволить здійснювати процедуру технологічного аудиту в автоматичному режимі. Автор підтримує точку зору [5] про наступні особливості даного комплексу (рисунок).

Розглянутий програмний продукт можна використовувати на підприємствах для оцінки інноваційних продуктів (технологій). Він несе у собі потенціал значного спрощення роботи з оцінки комерційної цінності інноваційного продукту, його перспективності та конкурентоспроможності.

Таким чином, здійснення технологічного аудиту в процесі експер-

тизи інноваційних проєктів сприятиме ефективному використанню результатів інтелектуальної власності в діяльності підприємств України.

Характеристика програмного комплексу здійснення технологічного аудиту

1. Рекомендації парламентських слухань на тему «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації»: Постанова Верховної Ради України від 27.06.2007 р. №1244-V // <http://www.rada.gov.ua/laws>.

2. Инновационный менеджмент / Под ред. В.М.Аншыина, А.А.Дагаева. – М.: Дело, 2003. – 528 с.

3. Инновационный менеджмент / Под ред. С.Д.Ильенковой. – М.: Юнити, 1997. – 327 с.

4. Информационно-консалтинговый Интернет-ресурс обеспечения современных бизнес-процессов в инновационно-технологической среде // <http://www.it4b.icsti.su>.

5. Колодяжний В.М., Шаповалова Е.А. Информационная система оценки эффективности инновационных технологий // Сб. докладов. Ч.10. Актуальные проблемы экономического развития. Междунар. научно-практическая конференция «Научные исследования, наносистемы и ресурсосберегающие технологии в стройиндустрии». – Белгород: БГТУ, 2007. – С. 164-166.

6. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность. – М.: Экзамен, 2001. – 576 с.

7. Кутейников А.А. Искусство быть новатором. – М.: Знание, 1990. – 120 с.

8. Макаренко В.А. Краткий словарь современных понятий и терминов. – 3-е изд., дораб., и доп. – М.: Республика, 2000. – 565 с.

9. Назаров В., Ващук Я. Государственная инновационная политика на региональном уровне // Деловая Украина. – 1998. – №44. – С.3.

10. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями. – М.: Экономика, 1989. – 217 с.

11. Українсько-російський економічний глумачний словник / Авт.-упор. В.М.Копоруліна. – Харків: Факт, 2005. – 400 с.

12. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент. – 5-е изд. – СПб.: Питер, 2005. – 447 с.

13. Федотовский А.Ю. Разработка метода оценки экономической эффективности инновационного проектного управления в строительной отрасли // Евразийский международный научно-аналитический журнал «Проблемы современной экономики». – 2008. – №1(29). – С.15.

14. Хучек М. Инновации на предприятиях и их внедрение. – М.: Луч, 1992. – 332 с.

Отримано 15.11.2009

УДК 658.589

Г.С. ЧЕРНОІВАНОВА, канд. екон. наук

Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Аналізується стан інноваційної діяльності в Україні. Узагальнено основні причини, які стримують інноваційну діяльність. Узагальнено теоретичні підходи до обґрунтування поняття інноваційний розвиток.

Анализируется состояние инновационной деятельности в Украине. Обобщены основные причины, сдерживающие инновационную деятельность. Обобщены теоретические подходы к обоснованию понятия инновационное развитие.

Analyzed consisting of innovation activity in Ukraine. Generalized principal reasons which restrain innovation activity. Generalized theoretical concepts to the ground of innovation development.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, управління інноваціями, інноваційний тип розвитку.

В існуючих умовах одним із найбільш перспективних шляхів розвитку ринкових можливостей є інноваційний шлях, що опирається на нові технології, нову продукцію, нові форми організації процесів виробництва й збуту.

Перехід на інноваційний тип розвитку об'єктивно визначений рядом обставин. По-перше, зайняти місце у світовому ринку товарів і послуг можна лише формуючи власну нішу ринку якісно нового товару. По-друге, для забезпечення економічної стабільності в умовах невизначеного ринкового середовища необхідно підвищувати конкурентоспроможність інноваційного продукту. По-третє, інноваційний тип розвитку значною мірою відповідає світовій тенденції, що підсилюється, індивідуалізації потреб і, отже, споживчих властивостей товарів. По-четверте, конкуренція перебуває в особливому співвідношенні з монополізацією. Це співвідношення стає все більш динамічним, що вимагає інноваційної стратегії поведінки на ринку.

Це, у свою чергу, неможливо без урахування особливостей іннова-